
problemi

Julije Rogina-Matarić

PROPINJANJA U MISIJSKOJ TEOLOGIJI DANAS

Ova mala radnja nije pisana s namjerom da dadne zadnju riječ o misijskoj teologiji. Nadam se ipak da će unijeti malo svjetla i pomoći čitaocima »Života« da bolje shvate što se zbiva s teologijom misija danas i koja je naša odgovornost prema Radosnoj Vijesti.

Ima li uopće smisla govoriti o misijskoj teologiji danas? Smatram da ima. I te kako! Ovo je tako važno da time postajemo pozitivni graditelji ili nemilosrdni rušitelji kraljevstva Božjega. No nešto uznemirujuće javlja se kad kršćanin-teolog razmišlja o cijeloj stvari.

Problem

Današnji misionari došli su do točke na kojoj se osjećaju pritisnuti dvjema stvarnostima. Kako protumačiti vrijednost svoga misionarskog predanja (dužnosti) ne samo drugima — to se lako može učiniti sretnim smiješkom i s nekoliko citata iz Sv. pisma — nego i samima sebi? Stara vremena su prošla i ne baš mnogi današnji misionari smatraju se visoko poštovanom »Legijom stranaca« Crkve koja vojuje za duše. Neki čak smatraju da je misionarsko djelovanje Crkve preživjelo svoju svrhu, svoje vrijeme.

Pokojni je kardinal Bea jednom zgodom primijetio da su zbog različitih razloga sa svih strana nastale sumnje što se tiče situacija i potreba misionarskog djelovanja. Predstavljajući jednu od prvih shema dekreta o misijskom djelovanju Crkve na Drugom vatikanskom saboru, on je savjetovao sakupljene oče da shema mora ustanoviti dijagnozu današnjih nesigurnosti i pronaći lijek.

Premda nas je Drugi vatikanski sabor opskrbio jednim zaista rasvjetljujućim dokumentom što se tiče misionarskog djelovanja Crkve, mi još uvijek trpimo od napetosti što ih stvaraju različite teologije. Osobno osjećam da je ovo vrijeme posebno vrijeme, *kairos*, za sve nas misionare. Ovo je vrijeme razboritog prosuđivanja, vrijeme milosti, vrijeme odluka. Misionari su pozvani da iskopaju novo zemljište, da razluče između nade i zdvajanja, svjetla i tame. Pozvani su na jedan poseban način da ostvare ono što je najvrednije u njima: osobnu slobodu i transformaciju samih sebe — svoga ja. Ovo je vrijeme milosti, ne retorički shvaćeno, kad svaki misionar osjeća izazov da potvrdi ili zaniče svoju osobnu transformaciju u Kristu.

Problem je kompleksan. Unatoč nesigurnostima sadašnjeg vremena, kad je cijela misijska teologija u nekom prijelazu, svaki misionar mora se uhvatiti ukoštac sa svojim osobnim misijskim poslanjem. To je teška, ali neobično važna stvar ako Kristova Crkva želi da ostane misijska i ako misionari žele nastaviti da rade kao životvorne snage. Ako ta dilema ostane neriješena u akciji, cijelo misijsko djelovanje postaje pusta igra. Misionari gube svoj identitet i postaju graditelji crkava, bolnica, antropolozi, povjesničari, teolozi, socijalni radnici bez duše. Proces da pokušamo razumjeti nove putove mogao bi biti veoma bolan, za neke čak i fatalan. Ali jedini put da dublje istražimo sadašnji trenutak misijske teologije danas jest konfrontacija toga izazova koji nam je vrijeme donijelo. Jedino tom konfrontacijom naći ćemo čvrst kamen-temeljac, na kojem se može postaviti vitalna duhovnost misionarskog poziva i adekvatna teologija misijskog djelovanja.

Pashalna perspektiva

Izvor i *raison d'être* misijskog djelovanja Crkve Kristove je trinitaran. Nebeski Otac šalje svoga Sina kao vidljiv znak spasenja i ljubavi. Sin, Isus Krist, rođen u vremenu i prostoru, transmitira svoju misiju Crkvi, koju on ustanovljuje kao zajednicu ljubavi u Duhu Svetom i kao nastavak te njegove misije. Bez razlike s obzirom na bogatstvo, rasu, kulturu, vjerna svojoj misiji, Kristova Crkva nastoji da oslobodi sve ljude po svjetlu božanske mudrosti; da ohrabri sve; da proširi svoju ljubav na sve ljude i sve aktivnosti. Tako Crkva želi potaknuti među svim ljudima da se vježbaju u kršćanskim krepostima i u dobrim djeli-

ma svake vrste i želi da bude sa svakim prisutna, bilo u osobnom ili u zajedničkom štovanju Boga.

U prošlosti je misiologija pokušala protumačiti univerzalnost Crkve tako da krsti što više pojedinaca. Cilj je bio da se na neki način svakom pojedincu u svijetu osigura mogućnost prihvaćanja ili odbijanja Isusove Radosne Vijesti. Danas nam je jasno da to nije ni logično niti je fundirano u Sv. pismu. Dugo vrijeme i sam sam prihvaćao takvu misiologiju, često pod utjecajem neobično požrtvovnih misionara s kojima sam živio. Ti dobri oci misionari potrošili bi sve svoje vrijeme poučavajući vjeronauk kao točno formulirani doktrinalni sistem, donesen iz Evrope ili Amerike. Radili bi dan i noć da pripreme »pogansku djecu«, kako ih oni nazivaše, za krštenje. Primarno su bili zainteresirani za vječni spas ljudi s kojima su radili. Ako bi gradili klinike ili škole, bilo je to najviše zato da privuku ljude na kršćanstvo. Požrtvovni, kako su bili, ti misionari nisu našli za shodno da služe svakidašnjim potrebama ljudi, kao što je hrana i odmor.

Bogu hvala, moja je molitva da smo postali malo više osjetljiviji i da smo shvatili da Kristova Crkva ne mora uspjeti u propovijedanju Radosne Vijesti izravno svakom individuumu i da ne možemo nikoga prisiliti da prihvati kršćanstvo ili način kršćanskog života.

U svojoj knjižici o misijskoj teologiji o. Aylward Shorter, W. F., kaže da univerzalnost Crkve mora biti *sociološko-kulturna*, a ne toliko *individualna*, što znači da prisutnost Crkve mora biti simbolična, a ne literarna. Razlažući to, on ne želi isključiti važnost pojedinca. Također, upotrebljavajući riječ *simboličan*, on ne želi sugerirati da nije *realan*.

Ako razmatramo Evandjelje, nećemo nigdje naći da Isus propovijeda Kraljevstvo Božje samo riječju, ili da gradi samo crkve, bazilike i katedrale. Isus želi da po svojim djelima najprije služi svagdašnjim čovjekovim problemima. Broj ljudi s kojima se On povezuje nije velik. (Usudujem se reći da Pavao, a napose Franjo Ksaverski rade s mnogo više ljudi, brojčano govoreći, nego Isus.) Isus Krist kao da ne želi da dohvati krajeve zemlje. On je veoma zaokupljen oko kvalitete ljudskog života svih onih s kojima se susreće i kad se umori ili osjeća frustraciju, on se povlači i moli.

Eklezijalna dimenzija

Drugi vatikanski sabor u konstituciji »Crkva u modernom svijetu« poučava nas da »Kristova Crkva ima samo jednu nakanu: da dođe Kraljevstvo Božje i spasenje svega svijeta, cijelog ljudskog roda. Svako, naime, dobro koje narod Božji za vrijeme svoga zemaljskog proštenjarstva može prikazati za ljudsku obitelj proizlazi iz činjenice da je Kri-

stova Crkva *univerzalni sakrament spasenja*, u isto vrijeme manifestirajući i praktično izvodeći misterij ljubavi Božje prema čovjeku« (G. S. n. 45).

Stoljetna nastojanja da se dohvati svaki pojedinac, stvarala su svugdje na svijetu dinamizam misionarskog djelovanja u Crkvi. A kao rezultat, zahvaljujući upravo toj staroj misiologiji i velikodušnosti mnogih starih misionara, danas možemo reći da ima malo mjesta na ovom planetu koja nisu došla u izričit doticaj s kršćanstvom. Univerzalni Kristov sakrament, Crkva, dosegla je krajeve zemlje, pa čak i svemir, ali još se nije dogodilo potpuno ono osobno obraćenje čovjeka i transformacija njegovih struktura.

U ovom našem momentu dvadesetog stoljeća, svijet je više potreban misionarske aktivnosti nego ikad prije. Mnogi novi i profinjeni oblici materijalizma i terorizma okružuju nas. Studirajući i radeći najprije ovdje kod nas u domovini, a zatim u Irskoj, Zambiji i SAD (Kalifornija), duboko sam se uvjerio da su moja domovina i moj Zagreb, kao i Dublin i Berkeley, pravi misijski krajevi, kao što je i Lusaka, Zambija. Isus Krist je neobično zainteresiran za kvalitetu ljudskog života i zove nas da se suprotstavimo svakoj manifestaciji osobnog, kulturnog i strukturalnog zla.

Da li je misijski rad moguć?

Nameće se, dakle, pitanje: kako opravdati vanjske misije danas? Ne bi li trebalo da svi mi ostanemo u domovini, kod kuće, i da poradimo na produblivanju vrednota Evandjelja u našim zajednicama? Ili možda ipak ima jedna uvijek osobita vrednota u velikodušnosti onih koji odlaze i ostavljaju sigurnost domovine, kuće, pa se upuštaju u avanturu stranih jezika i zemalja samo da budu nosioci Radosne Vijesti?

Osobno sam neobično sretan što smo danas došli do tog stupnja (licem u lice) na kojem slobodno i bez oklijevanja pristupamo tom ne baš lakom pitanju u suvremenoj misiologiji. Samo na taj način sazrit ćemo i oslobodit ćemo se (koliko je to moguće) svih onih mitoloških naslaga i odijela kojima je zastrta misijska svijest. Mnogi kršćani još uvijek misle da je misionar osoba koju je poslala Crkva iz kršćanske zemlje da donese pravu vjeru u onu zemlju gdje se Radosna Vijest još nije propovijedala i Crkva još nije bila utemeljena. Mnogi dobronamjerni kršćani još uvijek imaju na umu onu tradicionalnu izreku Benedikta XV. da su misionari oni časni muževi i žene »koji velikodušno idu u strani svijet i pokušavaju otvoriti vrata raja onima koji srljaju u propast«.

Želim da budem dosljedan onome što sam rekao dosad i zato moram reći da je jedini razlog što netko ide u strani svijet (zemlju, kontinent) kao misionar *karizmatički*. To znači da osoba koja nastoji biti otvorena posvećujućim poticajima Duha Svetoga dolazi do spoznaje (*awareness*) da je najbolji put za nju da dođe u dodir sa živim Kristom da se preda kao odgovor na služenje najvećim potrebama braće i sestara ljudi... svih ljudi. Duh je onaj koji rađa tu želju i onaj koji će voditi osobu do razlučivanja specifičnih oblika služenja jedne zajednice u koju je on ili ona pozvana. Došavši, dakle, do odluke, kojim načinom služiti zajednici, misionar također ostaje osjećajan prema svojstvenim potrebama Crkvi koje se upravo rađaju. To znači da Crkva u Zambiji, na Karipskim otocima, u Aljasci, Irskoj, Hrvatskoj ili u Americi prima nečiju pomoć zato jer ovaj ili onaj kršćanin ima neki poseban dar ili proročku viziju. Naravno, dakle, da misionar danas nije samo onaj tko otputuje u Treći ili neki drugi svijet da se bori s težnjama primitivnih zajednica, koje se tek bude, već svatko koji putuje i na najmanju fizičku ili psihološku distancu u svojoj vlastitoj zemlji da bi ubrzao (više iznutra nego izvana) prihvrat Radosne Vijesti.

Kršćanske zemlje prema misijskim zemljama

Jedna je od neobično važnih točaka u današnjoj misiologiji univerzalnost spasenja. Jasno je da podjela svijeta na kršćanske i na misijske zemlje nema više smisla. U svakom režimu, socijalističkom i kapitalističkom, demokratskom i totalitarnom, žive ljudi koji se više ne priznaju vjernicima-kršćanima. Uistinu, možemo reći, nema više zemlje koja bi mogla pošteno ustvrditi da je kršćanska zemlja. Baš zato je, čini mi se, zastarjela ona tradicionalna podjela na zemlje koje šalju misionare i na one koji ih primaju. Cijeli svijet postao je veliki misijski teritorij, kome je neophodno potrebna Kristova Radosna Vijest: ljubavi, nade, pravde i mira, suosjećanja i međusobnog poštivanja.

Zaključak

Smatram da ima nekoliko važnih indikacija koje proizlaze iz navedenih refleksija. Prvo, duboko sam uvjeren da današnji misionari moraju prestati biti misionari ove ili one Crkve. To znači: ako dolazim iz Poljske, Irske, SAD ili Hrvatske, ne smijem naučavati točno formuliране religiozne doktrine, postati presađivač svojih kulturnih shvaćanja i bogatstava. Ako je objava događaj koji se zbiva u intimnim dubinama osobe i njezine kulture, evangelizacija mora uzeti u obzir osobna iskustva slušalaca te objave. Današnji misionari trebali bi ohrabriti stanovnike Azije i Afrike, Južne Amerike i Karipskih otoka da malo-pomalo svoju

vjeru u Isusa Krista izražavaju više riječju, slikama i simbolima koji dolaze iz njihova religiozno-kulturnog doživljavanja, a manje od naše zapadno-judeo-rimske tradicije.

Drugo, II. vatikanski sabor uputio je kao ozbiljan poziv i dužnost današnjoj Crkvi: *razvoj svijeta*. Taj naš svijet kao da se više ne gleda kroz crne naočale, kao mjesto muka ili suzna dolina, već kao izvor blagoslova i smisla. Kad je Sv. Otac Pavao VI. u lipnju 1969. godine posjetio Ugandu, izrekao je veoma zapaženu misao: »Razvitak je novo ime Mira.« Zapravo, razvoj naroda (vjerski, ekonomski, politički, socijalni itd.) i crkvena kooperacija s državnim programima za razvitak bile su glavne teme govora Sv. Oca za vrijeme njegova trodnevnog posjeta Africi. I zato bih se čak usudio pitati ne bi li za misijsku teologiju danas bilo bolje ime »teologija razvitka«, uzeta na svakom duhovnom i materijalnom nivou. Kršćanstvo je vjera dijeljenja; duboko je ukorijenjena u ovu zemlju, koja se mora transformirati snagama uskrslog Gospodina. Razvitak nastupa jedino onda ako braća i sestre dijele dobra (duhovna i materijalna). Ne radimo zato da zgrčemo, već da dijelimo bogatstva.

Treće, Crkva kao univerzalni sakrament spasenja mora dobro poraditi na tome da postane uvjeravajući znak onoga mira i radosti koji proizlaze iz sigurnosti Božje spasiteljske ljubavi — kako je očitoavana u stvaranju i prestvaranju u Kristu. Da bi izvela tu svoju dužnost, mora s više energije preuzeti na se ulogu služenja više nego ulogu gospodarenja (vodstva).

I, konačno, moramo imati na umu da je evangelizacija stvarnost koja je već započeta od Duha Svetoga u svakom ljudskom srcu. Misionar postaje prorok, ne u tom smislu da proriče budućnost, već da svojom riječju i djelima naviješta kako i gdje je Bog već na djelu.

Literatura

POWER JOHN, *Mission Theology Today*, Orbis Books 1971

GUTIERREZ GUSTAVO, *A theology of liberation*, Orbis Books 1973

SHORTER AYLWARD, W. F., *Theology of Mission*, Fides Publishers INC 1972

GELPI DONALD, S. J., *Charism and Sacrament*, 1975

AVERY DULLES, S. J., *Studies in the international apostolates of Jesuits*, 1971

GELPI DONALD, S. J., *Discerning the Spirit, Sheed and Ward*, N. Y. 1970

SEGUNDO JUAN, S. J., *The Community called Church*, Maryknoll, N. Y.

STRUGGLES IN MISSION THEOLOGY

Summary

After pointing out the problem in Mission Theology today, the author spells out the source and the *raison d'être* for the missionary activity of the Church. He is deeply convinced that this is a special time, *a kairos*, for the missionaries. It is the time of grace, the time of judgment, the time of decision. The universal sacrament of Christ, the Church, has reached the ends of the earth, even out to space, but has not yet inspired full personal conversion or structural transformation. At this moment in the twentieth century, the world is more in need of missionary activity than ever before. Many new and subtle forms of materialism and oppression engulf us.

The author thinks that the only reason for someone to go to a foreign country as a missionary would be *charismatic*. This means that a person striving to be open to the sanctifying movements of the Spirit comes to an awareness that the best way for him to encounter Christ is to give himself away in a response of service to the people . . . all the people.